سیره بین از نظریه و تطبیق اصولی

رشته: الهیات ومعارف اسلامی

گرایش: فقه واصول اسلامی

استاد مشرف: دکتر شیخ خالد غفوری

نادین یحفوفی

کد:1531079

.1397-1396

.2018-2017

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

Syra between theory and oussoul application

Course: Islamic theology and knowledge

Orientation: Feqh and ousul

Director: Dr. Khaled Ghafory

Nadine Yahfoufi

Code:1531079

.1397-1396

.2018-2017

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

السيره بين النظريه والتطبيق الأصولي

رشته: الهيات ومعارف اسلامى

گرايش: فقه واصول اسلامى

الأستاذ المشرف: الدكتور الشيخ خالد غفوري

الطالبة: نادين يحفوفي

كد:1531079

1396-1397هـ.

2017-2018م.

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

الإهداء

إلى من بلّغ الرسالة وأدى الأمانة ونصح الأمة إلى الإمام الخمینی (قدّس سرّه)

إلى السیّدین القائدین ولی أمر المسلمین السیّد علی الخامنئی والأمین العام السیّد حسن نصرالله (دام ظلّهما)

إلى الشهیدین العالمین السیّد محمد باقرالصدر وأخته السیّدة بنت الهدی (رحمهما الله)

إلى شهداء حزب الله والأمة الإسلامیة لاسیّما مقطوع الرأس مفقود الأثر الشهید ذوالفقار عز الدین

إلى کل من جاهد وضحی وصبر لیمهّد لدولة صاحب العصر(عج)

إلى جندی خط ولایة الفقیه زوجی الکریم

أهدی هذا البحث المتواضع.

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

شکر وتقدیر

بعد رحلة بحث و جهد تكللت بإنجاز هذا العمل، أشكر الله (تعالى) المنّان أولاً على توفيقى ورعايتى لإتمامه، كما أشكر إمام الزمان (عج) الذى به يدرک التوفيق والتسديد، وأشكر مولاتى السيّدة فاطمة المعصومة (عليها السلام) التى نحيا بجوارها وبأمانها وننال من بركاتها.

كما أتقدّم بالشكر الجزيل لجامعة المصطفى (ص) العالمية المتمثلة برئيسها سماحة آية الله الشيخ أعرافى(حفظه الله)، وللقيّمين على مدرسة بنت الهدى لاسيّما مديرها سماحة السيّد حسينى كاويانى(حفظه الله) والكادر الإدارى بالخصوص قسم الفقه والأصول وقسم الأبحاث.

ولا يسعنى إلّا أن أخص بأسمى عبارات الشكر والتقدير سماحة الدكتور الشيخ خالد غفورى (حفظه الله) على إشرافه وملاحظاته القيّمة ومتابعتى فى أثناء إنجازى للبحث.

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

چکیده

سیره یکی از ادله مورد اعتماد در فرایند استنباط است که از آن گاهی به سیره متشرعه و گاهی نیز به سیره عقلا تعبیر شده است و به خاطر اهمیت سیره در عرصه فقه و اصول و نقش آن در نزد علمای متاخر، بحث از آن دارای فوائد علمی و عملی می باشد. بحث از سیره دارای ابعاد فقهی واصولی و جنبه های نظری و تطبیقی است. سوال اصلی این پژوهش آن است که: سیره چیست و چه کاربردهای اصولی و فقهی دارد؟

سیره متشرعه به معنای رفتار عمومی افراد متدین و متشرع در عصر معصومین (علیهم السلام) است؛ اما سیره عقلائی، یک گرایش عمومی در میان عقلاء برای دستیابی به یک روش معین نوعی _ونه شخصی _می باشد که در بر پایه اسباب و عوامل عقلائی بنا نهاده شده و شارع دخالتی در به وجود آمدن آن ندارد.

هدف از این مقاله روشن نمودن معنای سیره ، بیان اقسام وحجیت آن، بررسی ارتباط بین سیره و ارتکاز و تفاوت آنها، و نیز تمرکز بر دائره کاربرد سیره به لحاظ اصولی و فقهی است. به دلیل این که بحث از سیره مترتب بر بیان آراء و نظریات اصولیون در این زمینه بوده و ما نیز در صدد بررسی و تحلیل سیره به جهت پذیرش یا رد آن هستیم، از این رو، رویکرد این پژوهش توصیفی- تحلیلی می باشد.

مهمترین نتایج این نوشتار، بیان اقسام سیره و طرق اثبات آن و نیز اثبات حجیت سیره می باشد. همچنین ارتباط بین سیره که یک سلوک و رفتار خارجی است با ارتکاز که یک تصور ذهنی می باشد روشن می گردد؛ و در ضمن بیان نقاط افتراق و اشتراک بین سیره و ارتکاز و تفصیل بیان ارتباط بین آنها، اقسام ارتکاز و دایره تاثیر آن در مباحث اصولی نیز معلوم می شود.

و اما در موارد تطبیق سیره، نمونه ها و مثالهایی بیان شده که معلوم می کند، سیره چگونه به عنوان یک دلیل در مسائل فقهی واصولی مطرح است.

کلید واژه : السیره ، السیره العقلائیه ، سیره المتشرّعه ، الإرتکاز، الأدلّه اللبّیه ، الأدلّه اللفظیه

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

Search Summary

Syra is one of the evidence used in the development process. It is sometimes expressed in the syra of the legislatress and others in the syra of the madness. According to its importance in the fields of jurisprudence and fundamentalism, and its apparent role in the late scientists, the search for them because of their usefulness at the scientific and practical levels. The search for it was a post-fundamentalist jurisprudence and dealt with both theoretical and applied. The original question is: What is the syra? and what are its fundamentalist and jurisprudential applications? The syra of the apostate is the general behavior of the religious in the era of the infallible (peace be upon them), and the rational syra is a general tendency towards the rational behavior of a certain kind impersonal as a result of factors and effects of the intellectual without the intervention of the Holy Street in the composition of this tendency. The purpose of the research to clarify the meaning of the syra and its sections. The relationship between them and the basis and differences between them, and focus on the Department of applications of the syra of the fundamentalist and juristic. Since the research requires a review of the views of the fundamentalists and their theories in the field of syra, and since we conducted analysis and evaluation, response and acceptance, the approach used in the research is the descriptive-analytical approach. The most important results of the research have explained the sections of syra and methods to prove and proved authentic. It also pointed out the relationship between the syra which is external behavior and the basis of mental perception, and explained the sections of the focus and the capacity of the role at the fundamental level, also focused on the points of participation and the difference between syra and the basis, and detail in the statement of the relationship between them. As for the practical aspect of the syra, it presented examples and explained how the syra is evidence of the fundamental issue and the issue of oussul.

Keywords: syra, legislatress , madness, support, verbal evidence, reference.

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

خلاصة البحث

تعتبر السيرة أحد الأدّلة المعتمدة فی عمليّة الاستنباط. ويعبّر عنها تارة بسيرة المتشرّعة وأخرى بسيرة العقلاء. وتبعا لأهميّتها فی المجالين الفقهی والأصولی، ودورها الظاهر عند العلماء المتأخرين، كان البحث عنها لما لها من فائدة على الصعيدين العلمی والعملی. فالبحث عنها كان ذو بعد أصولی فقهی وتناول الجانبين النظری والتطبيقی. والسؤال الأصلی للبحث هو ما هی السيرة وما هی تطبيقاتها الأصولية والفقهية؟ فسيرة المتشرّعة هی السلوک العام للمتدينين فی عصر المعصومين(عليهم السلام)، أما السيرة العقلائيّة، فهی ميل عام عقلائی نحو سلوک معيّن نوعی لا شخصی نتيجة عوامل ومؤثرات عقلائيّة دون دخالة الشارع المقدّس فی تكوين هذا الميل.وهدف البحث إلى توضيح معنى السيرة وأقسامها، حجيّتها، العلاقة بينها وبين الارتكاز والفوارق بينهما، و التركيز على دائرة تطبيقات السيرة أصولياً وفقهياً. وبما أنّ البحث تتطلب استعراض آراء الأصوليين ونظرياتهم فی مجال السيرة، وحيث إنّنا مارسنا التحليل والتقييم، والردّ والقبول، فكان المنهج المتبع فی البحث هو المنهج الوصفی- التحليلی. أما أهم نتائج البحث فلقد أوضح أقسام السيرة والطرق لإثباتها وأثبت الحجيّة لها. كما أنّه بيّن العلاقة بين السيرة التی هی السلوک الخارجی والارتكاز الذی هو التصور الذهنی ، ووضّح أقسام الارتكاز وسعة دوره على المستوى الأصولی كما ركّز على نقاط الاشتراک والاختلاف بين السيرة والارتكاز، والتفصيل فی بيان العلاقة بينهما. أماحول الجانب التطبيقی للسيرة، فقدّم نماذج وأمثلة وضّحت كيف تكون السيرة دليلاً على المسألة الأصولية والمسألة الفقهية.

الكلمات المفتاحية : السيرة ، السيرة العقلائية ، سيرة المتشرّعة ، الإرتكاز، الأدلّة اللبّية ، الأدلّة اللفظية

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

فهرست العناوين

المقدّمة..... 1

الفصل الأول: المفاهيم والكليات..... 4

المبحث الأول: المفاهيم..... 5

1-1-1- تعريف السيرة..... 5

أ- لغةً..... 5

ب- فی اصطلاح الأصوليين..... 7

1-1-2- تعريف العُرف..... 9

أ- لغةً..... 9

ب- العُرف اصطلاحاً..... 11

1-1-3- العلاقة بين السيرة والعُرف..... 12

المبحث الثانی: الكليات..... 15

2-1-1- أقسام السيرة..... 15

أ- سيرة المتشرّعة..... 15

ب- سيرة العقلاء..... 15

القسم الأول..... 16

القسم الثانی..... 17

القسم الثالث..... 19

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهادهها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

2-1-2- الفوارق بين الأقسام 20
أ- الفوارق بين أقسام سيرة المتشرّعة.....20
ب- الفوارق بين أقسام السيرة العقلائية.....21
ج- الفوارق بين سيرة المتشرّعة والسيرة العقلائية.....23

الفصل الثانی: حدود حجيّة السيرة.....26
المبحث الأول: ملاک الحجيّة فی السيرة.....27
1-2-1- فی السيرة العقلائيّة.....27
القسم الأول.....27
القسم الثانی.....28
القسم الثالث.....29
1-2-2- سيرة المتشرّعة.....30
أ- رأی السيّد الشهيد الصدر (قدّس سرّه).....30
ب- رأی السيّد محمود الهاشمی الشاهرودی (دام ظلّه).....30
المبحث الثانی: إثبات دليلية السيرة بأقسامها 32
2-2-1- المرحلة الأولی:إثبات معاصرة السيرة لزمن النصّ.....32
الطريق الأول.....32
الطريق الثانی.....35
الطريق الثالث.....36
الطريق الرابع.....37
الطريق الخامس.....38

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

الطريق السادس.....39
2-2-2- المرحلة الثانية: إثبات موافقة الشارع للسيرة 40
أ- كيفية الإثبات بلحاظ السيرة العقلائيّة المشرّعة.....40
الاتجاه الأول.....40
الاتجاه الثانى.....42
الفارق بين الاتجاهين.....43
ب- كيفية الإثبات بلحاظ سيرة المتشرّعة.....44
الاحتمالات الموجودة فى المقام.....44
شرح الاحتمالات.....45
مناقشة.....47

الفصل الثالث: دليلية السيرة والفارق بينها وبين الارتكاز.....49
المبحث الأول: دليلية السيرة بقسميها 50
1-3-1- مقدار ما يثبت بسيرة المتشرّعة.....50
1-3-2- مقدار مفاد الإمضاء للسيرة العقلائيّة.....51
1-3-3- المترتب على إمضاء النكتة العقلائيّة.....52
1-3-4- الميزان فى تسرية النكتة الارتكازية إلى الأفراد والمصاديق المستجدة.....53
أ- توضيح النكتة الأولى.....53
ب- توضيح النكتة لثانية.....55
1-3-5- أمثلة عن كيفية تسرية النكتة إلى المصاديق المستجدة.....55

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

المثال الأول: صحة مالكية الجهة أو الشيء غير الواعي.....55
المثال الثانی: ثبوت الذمة للجهة بالارتكاز العقلائی.....56
1-3-6- الرأی المقابل: عدم كفاية الارتكاز لتسرية الحكم إلى الأفراد المستجدة 57
المبحث الثانی: العلاقة بين السيرة والارتكاز.....59
2-3-1- تعريف الارتكاز.....59
أ- لغةً.....59
ب- إصطلاحاً.....59
2-3-2- أقسام الارتكاز.....59
أ- إرتكاز المتشرّعة.....59
ب- إرتكاز العقلاء.....60
2-3-3- مناشئ الارتكاز.....60
2-3-4- الرابط بين السيرة والارتكاز.....62
أ- الارتكاز هو المنشأ للسيرة.....62
ب- النسبة بين السيرة والارتكاز.....62
أنواع الارتكازات.....62
النوع الأول.....62
النوع الثانی.....64
النوع الثالث.....65

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

2-3-5- الفوارق بين السيرة والارتكاز.....67

أ- الفارق بين سيرة المتشرّعة والارتكاز المتشرّعى.....67

ب- الفارق بين سيرة العقلاء والارتكاز العقلائى.....68

الفصل الرابع: تطبيقات السيرة أصولياً وفقهياً.....70

المبحث الأول: تطبيقات السيرة أصولياً.....71

1-4-1- فى مباحث الألفاظ.....71

أ- السيرة وحجيّة قول اللغوى.....71

ب- العمل بالعام قبل الفحص عن المخصّص.....72

ج- التمسّک بالعام فى الشبهات المصداقيّة.....73

د- أصالة عدم النقل.....74

إستنتاج.....76

1-4-2- فى مباحث الحجج والأصول العملية.....77

أ- حجيّة الظهور.....77

ب- حجيّة الخبر الواحد.....81

ج- حجيّة الاستصحاب.....82

إستنتاج.....87

المبحث الثانى: تطبيقات السيرة فقهياً.....89

2-4-1- السيرة العمليّة 89

أ- باب العبادات.....89

النموذج الأول 89

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

النموذج الثانی.....90
النموذج الثالث.....90
النموذج الرابع.....90
النموذج الخامس 90
ب- باب المعاملات.....91
النموذج الأول 91
النموذج الثانی.....93
النموذج الثالث.....93
النموذج الرابع.....93
النموذج الخامس 94
2-4-2- السيرة الارتكازية.....94
الخاتمة.....97
فهرست المصادر.....99

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

المقدّمة

إنّ عملية استنباط الأحكام الشرعية من أدلّتها المعتبرة ليست عملية اعتباطية، وإنّما هى عملية علمية تعتمد جملة من الضوابط والقواعد، وتتألّف من مجموعتين من العناصر: العناصر المشتركة، والعناصر الخاصّة، وعلم الفقه هو العلم الذى يتكفّل بدراسة النوع الثانى، وهى العناصر الخاصّة بكلّ مسألة مسألة، فيما يتمّ بحث النوع الأوّل وهى العناصر المشتركة فى علم أُصول الفقه، وأحد هذه العناصر المشتركة: السيرة؛ ومن هنا يجدر بعلم الأصول أن يفتح للسيرة ملفّاً خاصّاً به، نظير: الكتاب والسنّة والإجماع والدليل العقلى، وحجّية الظواهر وغيرها من الأبحاث.

بيان الموضوع:

تعتبر السيرة أحد الأدلّة المعتمدة فى عمليّة الاستنباط. وبالرغم من أهميّتها، فإنّ علماء الأصول لم يعنونوها فى أبحاثهم بشكل مستقل ومفصّل سوى فى عدد قليل من كتب العلماء المتأخرين. وإنّ أول من أفرد لها بحثاً مستقلاً هو الشيخ المظفّر (قُدّس سرّه) فى كتابه أصول الفقه، وتبعه السيّد الشهيد محمد باقر الصدر(قُدّس سرّه).

ولكن يلاحظ أنّ بحث الشيخ المظفّر (قُدّس سرّه) عنها لم يستوفها بشتّى جوانبها؛ لذا يعتبر السيّد الشهيد الصدر (قُدّس سرّه) أول من بحثها بحثاً معمّقاً مبرزاً أسسها وقوانينها، وقد ذكر(رحمه الله) فى مقدّمة بحثه عنها أنّ الحاجة هى التى دعته إلى بحثها استقلالاً. وتبعا لأهميّتها فى المجالين الفقهى والأصولى، ودورها الظاهر عند العلماء المتأخرين، إخترت البحث عنها لما لها من فائدة على الصعيدين العلمى والعملى. فالبحث عنها سيكون ذا بعد أصولى فقهى وسيتناول الجانبين النظرى والتطبيقى.

وهناک عدّة جوانب وحيثيات تحتاج إلى البحث لرفع كل ما هو مبهم عنها من الناحية النظرية؛ لذا لابدّ من الإجابة عن التساؤلات حولها وذلک من خلال تعريفها، بيان أقسامها، معرفة ملاک حجيّتها وكيفية إثبات دليليتها.كما يجب البحث حول علاقتها بالارتكاز وتوضيح مدى ارتباطه بها والمائز بينهما. ومن هنا، ستركّزالدراسة على الجانبين النظرى والعملى، كما ستركز على نقاط الاشتراک والاختلاف بين السيرة والارتكاز، والتفصيل فى بيان العلاقة بينهما.

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

ثم البحث عن دائرة تطبيقاتها أصوليا وفقهياً ومدى سعة دائرة هذه التطبيقات وذلک عبر ذكر نماذج عمليّة متعددة للسيرة بأقسامها، فتكون هذه النماذج عبارة عن كيفية إنطباقها على مصاديقها.
وننبّه على أنّ سنخ المسألة التى يُراد معالجتها فى هذه الرسالة هى مسألة اُصولية بالدرجة الاُولى ، وإن اشتملت بالتبع على بعض التطبيقات الفقهية.

أسئلة البحث :

السؤال الأصلى الذى تصدّت لهذه الرسالة للإجابة عنه : ما هى السيرة وما هى تطبيقاتها الأصولية والفقهية؟
أما الأسئلة الفرعية فهى:

1 ـ ما هى السيرة وأقسامها؟

2 ـ ما هى أدلة السيرة بأقسامها كبروياً؟

3 ـ ما هى طرق إثبات السيرة صغروياً؟

4 ـ ما هو مقدار دلالة السيرة بأقسامها؟

5 ـ ما هى العلاقة بين السيرة بأقسامها والارتكاز؟

6 ـ وما هى دائرة التطبيق الأصولى والفقهى للسيرة بأقسامها؟

المنهج المعتمد :

بما أنّ البحث يتطلب استعراض آراء الأصوليين ونظرياتهم فى مجال السيرة، فيكون البحث من هذه الجهة وصفياً. وحيث إنّنا نريد الموازنة بين هذه الآراء لابدّ إذا أن نمارس التحليل والتقييم، والردّ والقبول. وبالتالى يكون المنهج المتبع فى البحث هو المنهج الوصفى- التحليلى.

فرضية البحث:

1- التركيز على نقاط الاشتراک والاختلاف بين السيرة والارتكاز، والتفصيل فى بيان العلاقة بينهما.

2- التطبيقات الأصولية والفقهية للسيرة بأقسامها.

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

هدف البحث:

هو خطوة لتكميل البحوث الأصولية المرتبطة بالدليل غير اللفظى باعتبار أن الكتب الأصولية ركّزت على الدليل اللفظى؛ لذا يمكن أن تتبعه مجموعة من الأبحاث التى تستوعب الدليل اللبى، فيشكل مقطع من منظومة أصولية فيما يرتبط بالدليل غير اللفظى.

سابقة البحث:

يوجد أبحاث متعددة تناولت السيرة بأقسامها، سواء سيرة المتشرعة أو سيرة العقلاء ، إلا أنها لم تتناول علاقة السيرة بالارتكاز وينقصها الجانب التطبيقى.

خطّة البحث :

لفقد اشتمل البحث على مقدّمة، وأربعة فصول، وخاتمة.

والفصول الثلاثة الأولى تشكّل الناحية النظرية للسيرة، وكل منها يتضمن مبحثين.

أما الفصل الأول فسيتناول معنى السيرة وأقسامها، ويتألف من مبحثين الأول سيتناول المفاهيم والثانى الكليات.

أما الفصل الثانى، فسيتناول حجية السيرة وطرق إثباتها، ويتألف من مبحثين وهما أدلّة حجيّة السيرة كبرويا وطرق إثبات السيرة صغروياً.

والفصل الثالث سيتعرض لدليلية السيرة والارتكاز والعلاقة بينهما وهو عبارة عن مبحثين، المبحث الأول يتكلم عن دليلية السيرة والارتكاز أما المبحث الثانى فسيبين العلاقة بينهما.

أما الفصل الرابع فيمثّل الجانب العملى التطبيقى للبحث، وهو عبارة عن تطبيقات السيرة أصولياَ وفقهياً، وسيبين كيفية انطباقها على مصاديقها، وهوعبارة عن مبحثين، فالأول هو تطبيقاتها أصولياً أما الثانى فالتطبيقات الفقهية.

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

الفصل الأول: المفاهيم والكليات

المبحث الأول: المفاهيم

1-1-1- تعريف السيرة

أ- لغةً

ب- فی اصطلاح الأصوليين

1-1-2- تعريف العُرف

أ- لغةً

ب- العُرف اصطلاحاً

1-1-3- العلاقة بين السيرة والعُرف

المبحث الثانی: الكليات

2-1-1- أقسام السيرة

أ- سيرة المتشرّعة

ب- سيرة العقلاء

2-1 -2- الفوارق بين الأقسام

أ- الفوارق بين أقسام سيرة المتشرّعة

ب- الفوارق بين أقسام السيرة العقلائية

ج- الفوارق بين سيرة المتشرّعة والسيرة العقلائية

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

المبحث الأول : المفاهيم

1-1-1- تعريف السيرة

أ- لغةً

السيرة فى اللّغة مشتقة من مادّة: س ى ر، وهو أصل يدل على مضى وجريان، فالسير هو الذهاب، قال: سارَ يسير سيراً ومسيراً وتَسياراً ومسيرة وسيرورة[1].

وقد ذكر أهل اللّغة لاسم "السيرة" بكسر السين دلالات كثيرة أشهرها ثلاثة. وهى: السنّة، والطريقة، والهيئة[2].

المدلول الأول : السيرة هى السنة.

قال ابن فارس: "ومما اشتق منه -يعنى الأصل "سنّ"- السنّة، وهى السيرة"[3].

وقال ابن منظور: "والسنّة هى السيرة حسنة كانت أو قبيحة"[4].

وقال الراغب: "وسنّة الله تعالى قد تُقال لطريقة حكمته وطريقة طاعته نحو: {سنة الله التى خلت من قبل و لن تجد لسنّة الله تبديلا}[5] و{لن تجد لسنّة الله تحويلا}[6] "[7].

المدلول الثانى : السيرة هى الطريقة.

---

(1): راجع محمد بن مكرم ابن منظور، لسان العرب، ج.4 ، ص.389.

(2): راجع محمد بن يعقوب الفيروزآبادى، القاموس المحيط، ج.2، ص.54.

(3): أبو الحسن أحمد ابن فارس، معجم مقايسس اللغة، ج.3، ص.61.

(4): محمد بن مكرم ابن منظور ، م.س.، ج.13، ص.225.

(5): سورة الفتح، الآية 23.

(6): سورة فاطر، الآية 43.

(7): حسين بن محمد الراغب الأصفهانى، مفردات ألفاظ القرآن، ص.429.

دسترسی به این مدرک بر پایهٔ آیین‌نامهٔ ثبت و اشاعهٔ پیشنهاده‌ها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شمارهٔ ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فنـاوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایهٔ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.